

I

«Estimat Lluís: Decididament, el papà, al Cel sia, tenia raó: estava escrit que entestar-nos a creure que ens arribaríem a casar tu i jo era una temeritat. L'escena de la corbata, d'abans d'ahir, ha aconseguit fer-me veure clar tot el que no m'havien pogut revelar els dos anys de festeig amb tu. Així, he decidit deixar-ho córrer tot, tornar-te la llibertat i recobrar la meva. Més val. Ni tu serveixes per home casat, ni jo per dona casada amb tu. No ho provem, doncs, si ja sabem per endavant què ens espera. Quedem amics. El temps que hem passat tan a la vora l'un de l'altre ens deixarà segurament un bon record que mai més morirà en nosaltres, i el no veure'ns més (això t'ho demano de tot cor) farà que acabem per perdre aquesta petita atracció mútua que ens empenyia fins ara. Si no ens veiem més, encara ens estimarem una mica, i això és, en definitiva, l'única cosa que, anant bé, podíem anar a buscar en el nostre casament. Estimat Lluís, estic segura que quan t'haurà passat la indignació veuràs que tinc raó i això mateix et decidirà a guardar-me, com ara jo a tu, una gran simpatia. És una llàstima que no ens puguem casar: ets tan bo, tan intelligent, tan agradable... Què hi farem! Anàvem equivocats. Que siguis ben feliç, que jo també procuraré d'ésser-ho, i, per darrera vegada, adéu. No deuràs trobar indelicat que et torni l'anell, damunt el qual, com a testimoni d'amistat, deixo l'últim bes que t'hauré fet en ma vida. Adéu, Lluís.

Sílvia.»

Lluís Frederic llegí per segona vegada aquesta lletra i encara posà més la cara desesmada. El to de Sílvia era rotund. «Anàvem equivocats.» «És una llàstima que no ens puguem casar.» «Ni tu serveixes per home casat ni jo per dona casada amb tu.» Definitiu. Sílvia no era dona per haver escrit aquesta lletra amb l'intent de cercar una reacció teatral, dramàtica. Altrament, la cosa no era pas tal com ella deia. L'escena de la corbata devia fer-la decidir, però ja feia temps que hi havia la mar agitada. En fi, no hi hauria res a fer.

—Hi ha el senyor Rissec... (s'havia obert la porta de les oficines).

—Deixa'm estar.

—Segurament no em renyarà si li recordo que va ésser vostè qui el va fer avisar.

—Excusa-m'hi. M'és impossible ara.

Lluís Frederic, amb la vista encantada damunt la taula, deixava que les idees giravoltessin dintre seu com en un calidoscopi mogut molt lentament i desfocat. Sílvia no renunciaria a la seva decisió. Lluís Frederic era xuclat per aquesta idea dominant-ne d'altres, i experimentà la sensació d'una mena de vertigen engolidor que l'estimava més avall que si anés en una vagoneta de muntanyes russes de parc d'atraccions. Un ensopiment fangós el prengué i quedà immòbil una llarga estona, al marge absolutament de tot ordre de temps.

—¿El senyor Lluís Frederic desitja alguna cosa?

(Però el senyor Lluís Frederic romania immòbil, amb el cap amagat entre les mans, insensible.)

—¿Potser es troba indisposat?

(El vell caixer s'acostà a la taula i tustà lleument el braç de Lluís, qui es desvetllà i es passà una mà per la cara, llargament.)

—¿Desitja que li porti alguna cosa?

—No, Tomàs. No tinc res.

—Potser no està bé que em faci pesat; però, avui, vostè no es troba pas bé com els altres dies.

—Tens raó. Sí. Efectivament, no estic bé com els altres dies, però no pots fer-hi res. Ni jo. Ni ningú.

—Dispensi.

—Ni ningú, Tomàs. Estic desesperat.

—M'ha semblat endevinar alguna cosa.

—És terrible. L'única illusió de la meua vida, la illusió més forta que he tingut i que he sentit acaba de fer-se a míques.

—¿Ha passat alguna cosa a la senyoreta Sílvia?

—La meua raó de viure... Sí i no. Llegeix aquesta carta. I té raó! Jo no serveixo per casat. No sabria fer-la feliç. No conec aquestes coses. ¿Per què he viscut aquí dintre? ¿Què puc fer de tot això ara? ¿Per qui serà, què haig de fer, per què no me n'adonava?

Tomàs ha llegit les ratlles de Sílvia i no gosa fer-hi cap comentari.

—¿Què haig de fer ara? Diques, ¿què puc fer?

—¿Però vostè creu que això no és remeiable?

—Ah, no! Absolutament. No hi ha res a fer. Quan ella ha decidit escriure'm això, és que ho ha pensat molt de temps. És ridícul intentar res ara. La conec prou. Fóra tot inútil. I jo, sense ella, ¿què haig de fer? ¿Com puc tornar a tenir delit per treballar, per fer diners, per fer alguna cosa? Tota la meua joventut enterrada entre els ferros. Tu ho saps prou, Tomàs, que fa tants anys que ets entre nosaltres. Si quan morí el meu pare jo hagués fet la meua joventut, en lloc de voler augmentar la importància de casa nostra, que aleshores ja en tenia ben bé prou per retirar-me tranquil·lament, potser ara fóra ja

casat, i viuria feliç amb una doneta que m'estimaria molt, com fa tota la gent, com fa tothom, com has fet tu, Tomàs, i bé ets feliç, bé ets més feliç que jo, malgrat les meves riqueses. Trenta-cinc anys enterrats sota aquest diner que... ¿ara per què m'ha de servir? ¿Ho comprens com és tràgic això? Jo, que no he fet altra vida que la del treball, que la de divertir-me entre aquest món reduït del negoci, que no he sabut divertir-me en tot allò que diverteix els altres, que si alguna nit he volgut incorporar-me a la vida dels amics meus, m'hi he trobat desplaçat, i m'hi he fastiguejat i l'endemà m'he aferrat encara amb més fúria als problemes d'aquí; si fins ara no he sabut lligar la meua vida als engranatges que fan voltar la vida de tothom, ¿com vols que ara pugui intentar-ho? I quedar-me aquí de nou, ¿per què? Tot sol, ¿per què haig d'apilar més diners? ¿I per què haig d'enterrar-me dins aquestes parets que d'aquí endavant em semblaran una tomba?

—Potser amb el temps...

—El temps! Què llarg que ara em deurà semblar! M'han passat trenta-cinc anys sense adonar-me'n, però ara cada segon em semblarà trenta-cinc anys! I després, que jo la vull, Sílvia. Me l'estimo. La necessito per poder viure. No ho dic pas per poder acariciar-la, per poder tenir-la a la falda. No n'he sabut mai; però és que Sílvia era la meua vida. És cert que en tot el dia jo no estava un minut parat, treballant sempre. Però era ella qui em feia treballar. La duia dintre meu tothora i no hi havia un instant de cap dia que no deixés de tenir-la amb mi, ¿m'entens? No la necessito pas per contemplar-la, per poder dormir amb ella. Fuig! Mai no he tingut aquest desig. L'he considerada com una cosa immaterial, com el tot, com la meua raó de moure'm i de viure. Sense ella, ara,

doncs, ¿com quedo jo? ¿Qui sóc jo? ¿Qui m'ha de manar? Sóc com un sense feina ara, em fa l'efecte que em trobo al mig del carrer amb les mans a les butxaques. ¿Cap on haig d'anar? ¿Què faré a casa, aquí, treballar per vosaltres? ¿Pel negoci? ¿Què és el negoci, tot sol, i per qui és?

—...És clar.

—I tan clar, Tomàs! Fins ara estava enecat; però, en aquest moment, no puc veure-hi més clar: d'un cop, sento que m'he acabat, que la meva vida ja ha passat, que sóc una desferra, que no serveixo per res, i que hauré de passar els anys que Déu hagi destinat tenir-me en aquesta terra com una boira baixa que només fa nosa a tot arreu...

—De totes maneres, vostè és molt jove.

—Molt jove. Però si no n'he estat mai de jove! ¿Vols que ara me'n torni? ¿T'imagines que ara em dediqui a una vida de jove? ¿Que cerqui dones, festes, diversions...? ¿per què? ¿Per donar publicitat a la meva desesperació? ¿Per mostrar-me idiota? ¿I t'imagines que algun dia pugui tornar-me a enamorar? ¿Jo? ¿De qui, i de què? Si tant se me'n dóna, tot!

Una nova pausa i un gran silenci seguiren aquestes paraules de Lluís Frederic, fins que el so del rellotge de paret vibrà pel despatx.

—¿Les nou?

—Sí, senyor. Les nou.

—¿Per què no marxes, doncs? ¿Per què t'has quedat?

—Ni me n'havia adonat.

—Vés, vés, Tomàs, i gràcies. M'has ajudat a desfogar-me.

—Si vol l'acompanyaré...

—Escolta, penso una cosa: tu has treballat tant com

jo, a casa. El meu pare t'havia estimat molt. ¿Vols continuar el negoci?

—Faré el que vostè em mani.

—No, vull dir si vols fer-te càrrec de tot això. Tu sol. Sense jo, vaja. Si vols, queda't amb la casa.

—Avui està massa preocupat per parlar d'això, senyor Lluís.

—No ho estic gens ja. Mira, és el millor que podem fer: jo me n'aniré a viure tranquil, no sé on, lluny o prop, no ho sé, i tu continues amb tot això. El que em sabria greu és veure que cau; amb tu estic segur que la casa Picàbia, que aquesta casa que fundà el meu avi, seguirà endavant cada dia encara. La resta, ¿com pot interessar-me?

—Demà segurament no veurà la necessitat d'aquesta decisió. No parlem d'això, i veurà com d'aquí a uns quants dies les coses hauran canviat.